

VLADA CRNE GORE

Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija

Gdin. Aleksandar Andrija Pejović, državni sekretar za evropske integracije

Predmet: Sugestije na Plan aktivnosti za ispunjavanje preporuka iz Izvještaja EK o napretku Crne Gore za 2012.

Poštovani gdine Pejović,

Gradanska alijansa (GA) je u prethodnom periodu radila na analizi Plana aktivnosti za ispunjavanje preporuka iz Izvještaja EK o napretku Crne Gore za 2012. godinu. Želimo da istaknemo da se generalno radi o kvalitetnom dokumentu, međutim GA prepoznaje prostor u kojem on može biti doraden, što je jako bitno imati u vidu prilikom izrade budućih dokumenata ovog tipa.

Na narednim stranicama Gradanska alijansa želi da sa Vama podijeli svoja iskustva iz oblasti koje se tiču domena našeg rada i misije i pokuša da svojevrsan doprinos ovom procesu na način kako bi planirane akcije iz Vladinog dokumenta dobile puniji sadržaj i smisao. Naša namjera nije detaljna analiza Dokumenta, koja zahtijeva mnogo više prostora i vremena, već davanje sugestija u pravcu poboljšanja ovog dokumenta, sadržajnijeg kreiranja budućih planova ali i regulisanja ukupnog stanja u tretiranim oblastima.

Na samom početku želimo da istaknemo da Plan aktivnosti Vlade za ispunjavanje preporuka iz Izvještaja o napretku Evropske komisije, na žalost nije zadobio potrebnu pažnju javnosti, što smatramo jako lošim jer se u njemu nalazi suština daljeg procesa integracija. U tom smislu možemo reći da nivo transparentnosti koji koji u ovom trenutku pokazuje Sektor za evropske integracije u Procesu, a čemu svjedoči i način objavljivanja jednog ovakvog dokumenta, nije na zadovoljavajućem nivou. U nedostatku novog Nacionalnog programa za integracije/pristupanje ovako značajan dokument kojim se propisuju planirane aktivnosti za ispunjavanje preporuka iz Izvještaja o napretku je trebao biti praćen u najmanju ruku informaciono-komunikacionom sesijom sa medijima.

Takođe, jedan nacionalni dokument ovog tipa mora objediniti aktivnosti i Skupštine prije svega kao dokument na čijoj će realizaciji i koordinaciji raditi Vlada a koji mora kontrolisati zakonodavna grana vlasti. Podsjećamo da svaka vrsta ovakvog dokumenta počinje upravo ovom institucijom. Ovakav pristup ukazuje na to da nije uspostavljena adekvatna saradnja Vlade sa Parlamentom. U tom pravcu je veoma bitno urgentno precizirati odnos između ovih institucija u Procesu i precizirati nadležnosti Odbora za evropske integracije. Zaista ne smijemo dozvoliti sebi da članovi Odbora na današnji dan ne znaju koje su njihova ovlaštenja i na koji način mogu uticati na ovaj proces.

Prostup Izvještaju o napretku treba promijeniti i on se ne treba posmatrati kao lista stvari koju treba ispuniti već treba biti osnov za šire sagledavanje problema i kreiranje adekvatnih politika. Prepisivanje preporuka iz Izvještaja EK o napretku nije isto što i jasno definisanje prioriteta i planiranje aktivnosti za njihovo ispunjavanje. Kao posljedicu toga imamo opšte planirane aktivnosti koje ne dozvoljavaju postojanje konkretnih indikatora na osnovu kojih se kasnije može na adekvatan način pratiti njihova implementacija. Ono što je potrebno jeste izučiti Izvještaj a zatim i kreirati konkretne mjere.

Konkretne preporuke:

Potrebno je da sve sudske presude budu objavljene

Građanska alijansa je u svom dosadašnjem radu primijetila da poseban problem predstavlja činjenica da sudovi zabranjuju pristup presudama koje omogućava Zakon o slobodnom pristupu informacijama ukoliko se navede tačan broj presude ili imenuje osuđeno lice/a. Obrazloženje koje sud u tom slučaju daje jeste da postupa po načelnom pravnom stavu Vrhovnog suda jer je nemoguće u tim slučajevima izvršiti anonimizaciju presude. GA je, u konkretnom slučaju, tražila presude protiv policijskog službenika koji je više puta osuđen za torturu za vrijeme obavljanja službene dužnosti. Sud u Kotoru je zabranio pristup traženim informacija. GA je podnijela tužbu Upravnom sudu, a postupak je u toku.

Neophodno je da sve javno objavljene presude budu dostupne zainteresovanoj javnosti i nakon javne objave, a posebno kada su u pitanju osuđujuće presude protiv državnih službenika zbog kršenja ljudskih prava, korupcije i organizovanog kriminala.

Nedostaci i dalje postoje u pogledu zaštite ljudskih prava od strane pravosudnih organa i organa za sprovođenje zakona, od kojih se neki odnose na usklađivanje s evropskim standardima i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava.

GA je u dosadašnjem radu utvrdila da postoji zabrinjavajuće veliki prostor za izbjegavanje kažnjivosti iz razloga jer pravosudni organi, prije svega tužilaštvo, nije sprovelo efikasne, nezavisne i hitne istrage u slučajevima kada su optuženi državni službenici. Na osnovu statistike koju GA posjeduje oko 50% slučajeva ostaje neprocesuirano po prijavama građana za zlostavljanje, nehumano postupanje ili kažnjavanje.

Neophodno je obezbijediti i punu implementaciju preporuka Komiteta protiv torture koji je kazao da je kašnjenje istraga duže od 15 mjeseci po navodima o torturi nerazumno dugo. Takođe, neophodno je da tužilaštvo postupa i po neformalnim prijavama tj. po prijavama koje se objave medijima i nevladinim organizacijama. Neophodno je sprovesti dodatne edukacije državnih tužilaca u vezi sa postupanje po prijavama za torturu.

Odredene kategorije ljudi nijesu obuhvaćene Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći, a takođe je potrebno jačanje administrativnih kapaciteta u ovoj oblasti.

Institut besplatne pravne pomoći tokom funkcionisanja u prvoj godini je pokazao određene probleme. Kancelarije BPP u različitim sudovima nijesu povezane i nemaju komunikaciju. Događa se da građane niko ne obavještava da imaju pravo na BPP. Nekada se čeka duže od zakonskog roka predviđenog za odgovor pa stranke gube na kvalitetu pristupa pravdi jer se pojavljuju bez advokata na ročišta. Samo blagovremenost rješavanja zahtjeva može sistem učiniti efikasnim, a u ovoj fazi izvršenja zakona već su se pokazali nedostaci u postupku pribavljanja dokaza o materijalnom statusu tražilaca koje traje dosta dugo i prijeti da obesmisli čitav koncept. Tako su se pojedini tražioci žalili da im je za pribavljanje dokaza o materijalnom statusu kod poreskih organa ponekad potrebno i po mjesec dana. Time

se tražilac lišava mogućnosti da blagovremeno angažuje besplatnu pravnu pomoć, što može imati ključnu ulogu u sudskom predmetu. Građanska alijansa je ukazivala na ove propuste još prilikom donošenja Zakona i ovo je klasičan primjer kako arogantan i ignorantan pristup sugestijama civilnog sektora često kasnije rezultira problemima.

Neophodno je dodatno edukovati sudije i tužioce kako bi se Zakon o BPP efikasnije primjenjivao. U praksi treba uvesti princip da do odluke o zahtjevu za BPP se ne održavaju ročišta i drugi postupci u kojima građani imaju pravo na BPP. Neophodno je da kancelarije za BPP budu međusobno povezane i da ostvaruju komunikaciju.

Fond za ostvarenje i zaštitu manjinskih prava ima određene nedostatke u pogledu sprovođenja projekata koji se iz njega finansiraju i koje treba prevazići.

U Vladinom dokumentu se ne navodi rok do kada treba riješiti pitanje funkcionisanja Fonda za manjine. Kontrola još uvijek nije uspostavljena, što je i potvrdio direktor Fonda Safet Kurtagić na sjednici Odbora za ljudska prava i slobode koja je održana 20. decembra 2012. godine. U svom obrazloženju da Fond ne može realizovati ovu aktivnost, Kurtagić je naveo nedostatak finansijskih i kadrovskih kapaciteta. DRI je u dva navrata utvrdila brojne nepravilnosti u radu Fonda za ostvarivanje i zaštitu manjinskih prava a koje nijesu tretirane planiranim aktivnostima Vlade za ispunjavanje preporuka. Nepravilnosti se pored nedostataka u pogledu sprovođenja projekata koji se iz njega finansiraju odnose i na sledeće: Nepoštovanje preporuka DRI, Tajnost rada, Konflikt interesa, Nepoštovanje Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Nezakonita selekcija i bodovanje pristiglih projekata, Nezakonito održavanje sjednica, Istekao mandat članovima UO iz redova manjinskih savjeta i drugo.

Pored planirane aktivnosti, neophodno je pokrenuti reformu Fonda kroz izmjenu Zakona o manjinskim pravima i slobodama i unutrašnjih akata u cilju pune implementacije preporuka DRI. Funkcionisanje Fonda mora se postaviti na jasnim načelima i odsustvu konflikta interesa koji je do sada narušavao legalnost prilikom raspodjela. Glavni razlog tome je što najveći broj predstavnika Upravnog odbora rukovodi organizacija kojima Fond upravo dodjeljuje sredstva. Funkcionisanje Fonda se mora postaviti u kontekstu Crne Gore kao građanske države, čime bi se izbjeglo da se podržavaju projekti koji imaju za cilj urušavanje osnovnih temelja demokratskih vrijednosti i koncepta građanskog društva.

Procesuiranje slučajeva ratnog zločina je neophodno intezivirati i u potpunosti uskladiti sa sudskom praksom iz oblasti ljudskih prava i humanitarnog prava.

Sudski procesi za ratne zločine koji se vode pred domaćim sudovima za sada nijesu dali rezultate u vidu pravosnažno osuđujućih presuda, iako je od pojedinih zločina prošlo i više od 20 godina. Istragama su bili obuhvaćeni samo izvršioc ratnih zločina. Do sada je izostalo postavljanje pitanja odgovornosti za komandnu, nalagodavnu i huškačku odgovornost a što je upravo jedan od osnovnih postulata međunarodnog humanitarnog prava.

Neophodno je da tužilaštvo pokrene istrage na utvrđivanju komandne, huškačke i nalagodavne odgovornosti. Sprovesti dodatne edukacije tužilaca u vezi sa istragama i uopšte cijelim procesom suočavanja sa prošlošću kako bi se konačno prekinula kultura nekažnjivosti za najteže zločine počinjene na teritoriji Crne Gore početkom 90 godina.

Administrativni kapaciteti i finansijska sredstva za sprovođenje propisa u oblasti temeljnih prava su i dalje organičeni.

Vlada je u planu aktivnosti navela sledeće: U godišnji program obuka Centra, UzK i Policijske akademije uvesti obuke iz oblasti temeljnih prava. S obzirom da je kao nedostatak u Izveštaju EK prikazan nedostatak finansijskih sredstava za sprovođenje propisa u oblasti temeljnih prava što je i navedeno u planu, neophodno je da Vlada, ovo pitanje tretira u planu i da kroz planiranje budžeta odredi veći iznos institucijama za zaštitu ljudskih prava čime bi se stvorili uslovi za sprovođenje propisa. Nedostatak finansijskih sredstava, od rukovodioca institucija, se navodi kao glavni razlog zbog nepopunjenosti administrativnih kapaciteta. Na Odboru za ljudska prava u decembru kada je predmet sjednice bila rasprava o budžetu za 2013. godinu svi rukovodioci institucija su izrazili nezadovoljstvo predviđenim budžetom od strane Ministarstva finansija. Niski budžeti za ove institucije bili su problem i u ranijem periodu.

Vladina politika mora po ovom pitanju da se promijeni jer temeljna prava pripadaju jednom od najzahtjevnih pitanja u procesu integracija. Kako bi zakon o Ombudsmanu i nove nadležnosti kao nacionalnog mehanizma za prevenciju torture i institucionalnog mehanizma za zaštitu od diskriminacije u potpunosti bile sprovedene u praksi neophodno je povećati budžet Ombudsmana i osigurati njegovu finansijsku nezavisnost. Takođe, potrebno je osigurati veća sredstva i za implementaciju Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o slobodnom pristupu informacijama, Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i drugih.

Procesuiranje prijavljenih slučajeva zlostavljanja i dalje teče sporo, a odgovarajući zakonodavni i institucionalni okvir tek treba uskladiti s međunarodnim standardima, prvenstveno u pogledu zatvorskih uslova i postupanja s osuđenim licima.

Na osnovu podataka koje GA posjeduje iz svakodnevnog iskustva u praćenju procesuiranja prijavljenih slučajeva najvažniji problem jeste to što nadležne državne institucije u značajnom broju slučajeva nijesu sprovele efikasne, nezavisne i hitne istrage čime je stvorena kultura nekažnjivosti. Tužilaštva postupaju samo po formalnim prijavama, ne i po prijavama koje objave mediji ili NVO-i. Značajan problem predstavlja i visok nivo solidarnosti državnih službenika sa optuženim policijskim službenicima.

Postavljeni plan aktivnosti treba proširiti, a prije svega u dijelu informisanja o procesuiranju slučaja zlostavljanja. Ove informacije neophodno je, pored tužilaštva, zatražiti i od Ombudsmana kao nacionalnog mehanizma za prevenciju torture. Takođe, potrebno je konsultovati i nevladine organizacije koje u svom mandatu imaju nadležnost praćenja procesuiranja prijavljenih slučajeva zlostavljanja i koje pružaju besplatnu pravnu pomoć žrtvama torture. Na ovaj način obezbijediće se potpuno objektivna slika i utvrditi svi razlozi zbog kojih procesuiranje prijavljenih slučajeva zlostavljanja teče sporo.

Treba razmisliti i o pokretanju evidencije svih slučajeva zlostavljanja, nehumanog postupanja ili kažnjavanja, što bi omogućilo dalje praćenje procesuiranja tih slučajeva. Takođe, preispitati odgovornost nadležnih zbog toga što procesuiranje prijavljenih slučajeva zlostavljanja i dalje teče sporo.

Mora se nastaviti s primjenom alternativnih mjera kažnjavanja, kako bi se smanjila prenatrpanost zatvora.

Na osnovu saznanja koje posjeduje GA sistem alternativnih sankcija još uvijek nije na očekivanom nivou. Iako je donošenje Zakona o alternativnim sankcijama predviđeno ranijim planom Vlade za IV kvartal 2012. godine Zakon još nije ni u fazi Nacrta.

Potrebno je da Ministarstvo pravde ubrza rad na donošenju Zakona o alternativnim sankcijama i osigura njegovo usvajanje u novom roku. Takođe, dobru započetu praksu sa pravnim licima, kao što je saradnja sa katoličkom crkvom, koja mogu pružati podršku u izvršenju alternativnih sankcija treba intenzivirati.

Potrebno je skratiti dužinu trajanja sudskih postupaka.

Planom je predviđena polugodišnja izrada izvještaja o dužini trajanja postupaka.

Potrebno je da Izvještaj posebno obradi postupke koji traju nerazumno dugo i da se u njemu daju osnovne informacije zbog čega se ti postupci nijesu završili u raumnom roku. Sa takvim informacijama preduprijediće se da dođe do ponavljanja prakse u istim ili sličnim situacijama. To će omogućiti i postavljanja pitanja odgovornosti za takvo stanje.

Potrebno je ubrzati napore u ispitivanju i krivičnom gonjenju starih slučajeva nasilja nad novinarima.

Planom Vlade je predviđena aktivnost „Okončati postupke“ a indikator „Pripremljen izvještaj o statusu postupaka“.

Predviđena aktivnost treba da bude pripremljen izvještaj o statusu postupaka sa predlogom daljih mjera i aktivnosti a indikator treba da bude okončanje postupaka.

Potrebno je izricati sankcije za kršenje propisa koji se tiču osoba s invaliditetom.

Pored postavljenih aktivnosti u planu, potrebno je dodati da nadležne državne institucije izvijeste o rezultatima postupaka koje vode, sa informacijama kada su se desila kršenja propisa, koliko traje ili koliko je trajao postupak, i konačna odluka. Po informacijama koje GA posjeduje i na osnovu svjedočenja osoba sa invaliditetom inspekcije ne vode efikasne postupke i sankcije su niske. Zbog toga je neophodno da se sankcije izriču proporcionalno učinjenom kršenju propisa.

Vlada je kao indikator navela „broja prijava“, neophodno je dodati informacija o broju i visini izrečenih sankcija. Na ovaj način će se osigurati objektivno praćenje stanja u ovoj oblasti.

Stručni kapaciteti i nezavisnost Državne izborne komisije i Državne revizorske institucije moraju se osnažiti kako bi se u potpunosti obezbijedio efikasan i nezavisan nadzor Planirati potrebna sredstva za kadrovsko jačanje.

Nedostatak administrativnih i finansijskih kapaciteta već godinama opterećuje rad ove dvije institucije. GA je u svom radu identifikovala niz slučajeva u kojima Državna izborna komisija i Državna revizorska institucija nije bila u stanju da obezbijedi poštovanje zakona za čiju je implementaciju zadužena. Funkcionisanje crnogorske DRI često se prikazuje kao finansijski nezavisno od Vlade. Međutim, potrebno je ukazati da DRI nije u potpunosti finansijski nezavisna od izvršne vlasti. DRI je potrošačka jedinica u sistemu državnog budžeta. Nakon rasprave u Odboru o prijedlogu budžeta DRI kojoj prisustvuju predstavnici DRI i Ministarstva finansija, finansijski plan se dostavlja Ministarstvu finansija. Ministarstvo u toj fazi može izmijeniti budžet DRI i tako uticati na njenu nezavisnost.

U pravcu ostvarivanja veće nezavisnosti ovih institucija pored kadrovskog ulaganja potrebno je obezbijediti i finansijsku nezavisnost. U tom pravcu potrebno je umati u vidu rješenja koje INTOSAI preporučuje kao dobru praksu

jeste tzv. jednolinijski budžet DRI, odnosno rješenje po kojem DRI zahtijeva ukupnu sumu budžeta, uz ovlašćenje da

po odobrenju iste sama odlučuje o tome kako će sredstva biti raspoređena u razne kategorije troškova.

Mehanizmi za provjeru finansiranja političkih partija i izbornih kampanja i uvođenje kazni se moraju unaprijediti i predvidjeti propisima.

Praćenjem predizborne kampanje identifikovane su brojne zloupotrebe od zloupotreba državnih resursa u predizborne svrhe do zloupotreba javnih funkcija za promociju sopstvenih partijskih lista. Ovo su zloupotrebe koje su zabranjene Zakonom o finansiranju političkih partija i Zakonom o izboru odbornika i poslanika. Nakon pritužbi sa zahtjevom za ispitivanje eventualnih zloupotreba koje je GA uputila Državnoj izbornoj komisiji, odgovor ove institucije je bio da u Zakonu nijesu propisane procedure za utvrđivanje kršenja članova Zakona koji tretiraju ovaj problem niti sankcije kojima bi se prekršiocu kaznilo.

U tom pravcu, Vlada mora sprovesti konkretne aktivnosti na jačanju ove dvije institucije i povećanju njihovih ovlašćenja. Kako bi se preduprijedile zloupotrebe koje tradicionalno opterećuju crnogorske predizborne kampanje, mora se osim Zakona o finansiranju političkih partija izvršiti i analiza nedostataka Zakona o izboru odbornika i poslanika. Ono što GA prepoznaje kao ključni problem, pored ograničenih ovlašćenja i nedostatka propisanih sankcija jeste i podijeljena nadležnost za praćenje implementacije ovih zakona između ove dvije institucije. U cilju ostvarivanja efikasnog praćenja sa jasnom odgovornošću, potrebno je jasno precizirati nadležnost institucija.

Zaplijena imovine još uvijek nije naložena ni u jednom predmetu korupcije.

Potpuno je logično da ukoliko još uvijek ni u jednom predmetu korupcije nije predložena zaplijena imovine da je besmislena planirana aktivnost Vlade u tom pravcu- pripremanje Izvještaja o predmetima u kojima je došlo do zaplijene.

Umjesto toga Građanska alijansa smatra da je potrebno ovaj Izvještaj prilagoditi tako da se on tiče prije svega razloga zbog kojih još uvijek nije došlo do naloga za oduzimanje imovine stečenom koruptivnim radnjama i izraditi preporuke za prevazilaženje problema u toj oblasti.

Nijesu uvedeni objektivni i jasni kriterijumi za stalno delegiranje sudija i tužilaca.

Ustavna reforma još uvijek predstavlja ključni resurs daljeg jačanja pozicije pravosuđa u odnosu na ostale grane vlasti i njen položaj u državi. Iz takve ustavne pozicije pravosuđa proizašlo bi ovlašćenje za zakonsko uređenje, prema kojemu bi se uredili postupci i kriterijumi izbora nosilaca pravosudnih funkcija. U ovom trenutku izmjenama Zakona o sudovima i Zakona o Sudskom savjetu donekle su ustanovljeni bliži objektivni kriterijumi za izbor sudija, dok su u postupku izbora tužilaca još uvijek zadržani opšti kriterijumi, bez njihove dalje razrade i ustanovljavanja bližih objektivnih kriterijuma.

Problem u primjeni mjerila za izbor sudija mogao bi se dodatno umanjiti transparentnošću procesa izbora i obavještavanja javnosti o kvalitetu rada kandidata za napredovanje, odnosno blagovremenim izvještavanjem o radu svakog sudije pojedinačno, što je bila praksa u izvještajnom periodu za recimo 2005.godinu.

Funkcionisanje Sudskog i Tužilačkog savjeta ometaju nedovoljni administrativni kapaciteti i budžet.

Nakon što je Zakonom o Sudskom savjetu administracija i upravljanje sudskom vlašću skoncentrisano unutar jedne upravljačke strukture, gdje se pored ostalog vrši i izbor sudija, elementarna pretpostavka njenog funkcionisanja je kadrovsko osposobljavanje i logistika poslovanja koja podržava takvu upravljačku strukturu. To ne znači samo prosto definisanje nadležnosti, već i potrebu jasne administrativne

strukture koja će pratiti, prikupljati podatke, analizirati pojave, planirati rad i budžetsku projekciju sudova zasnovanu na realnim razvojnim potrebama sudskog sistema.

Iako je nesporno učinjen napredak, iz dostupnih izvještaja se čini da se i u domenu sudske, jednako kao i tužilačke strukture mora učiniti mnogo više, naročito u oblasti statistike, analize i izvještavanja o kretanjima od značaja za funkcije pravosudnih organa, naročito po pitanju trajanja sudskih postupaka i kvaliteta sudskih odluka. Osim toga, naročita pažnja se mora posvetiti realnim budžetskim planovima, bez kojih nije moguće predvidjeti, a još manje realizovati aktivnosti iz nadležnosti pravosuđa. Ovo se jednako može reći i za potrebe Tužilačkog savjeta, koji vrši funkciju najvišeg organa tužilačke vlasti u Crnoj Gori.

Izvršenje odluka u građanskim predmetima ostaje slabo i potrebno je postaviti javne izvršitelje i procijeniti funkcionisanje sistema javnih izvršitelja.

Praksa efikasnog i blagovremenog izvršenja sudskih odluka dovedena je u pitanje i kroz praksu Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na predmete iz Crne Gore. Dugotrajna opstrukcija ili nemogućnost izvršenja dezavuiše čitav koncept suđenja, što je posebno naglašeno u predmetima Bijelić protiv Crne Gore i Mijušković protiv Crne Gore pred Evropskim sudom. Ako se analizira praksa u ova dva predmeta lako je zaključiti da se postupak izvršenja, odnosno kašnjenje u izvršenju vezivalo za druge organe koji su u obavezi da obezbijedi monopol prinude da bi se rješenje uopšte sprovelo. Sa druge strane, institut javnih izvršitelja još uvijek nije zaživio, čime se dodatno produžava stanje neizvjesnosti i dalje opterećenje sudova jednim brojem predmeta koji po svojoj prirodi mogu biti van sudske nadležnosti.

U tom smislu nužno je što prije stvoriti pretpostavke za početak primjene propisa o javnim izvršiteljima, a zakonskim rješenjima pojačati odgovornost i bliže propisati ulogu organa koji su dužni pružiti asistenciju ili neposredno izvršiti sudsku odluku.

Crna Gora je jedna od zemalja s najvećim brojem osnovnih sudova, sudija, tužilaca i administrativnog osoblja po glavi stanovnika u Evropi pa je potrebno sprovesti racionalizaciju pravosudne mreže.

Ideja o racionalizaciji mreže sudova, kao vid finansijskog/budžetskog rasterećenja i koncentracije upravljanja sudskim institucijama, stara je skoro deceniju. Međutim, za suštinsko rješenje problema mora se izvršiti jasni presjek stanja.

Pri tome se država mora jasno odrediti prema političkoj i teritorijalnoj podjeli, a da se istovremeno uzme u obzir geografska, putna i svaka druga infrastruktura koja utiče na slobodan pristup sudu. Istina je da neki sudovi egzistiraju u bitno smanjenom režimu posla, ali bi ocjena opravdanosti njihovog postojanja morala biti zasnovana na objektivnim kriterijumima: broju predmeta, broju stanovnika koji gravitira njegovoj mjesnoj nadležnosti, kapacitetu stranaka u pogledu pristupa sudu, prirodi sudskih postupaka i predmeta koji se rješavaju pred tim sudovima i konačno perspektivi područja koje pokriva sud određene mjesne nadležnosti. Svakako da postoji opravdanost racionalizacije mreže sudova kao pojedinačnih institucija, što ne znači da se sudski postupci ne mogu sprovoditi na području koje je prema teritorijalnoj političkoj podjeli van sjedišta suda. Konačno, sve što je rečeno upućuje na obavezu da se postupak racionalizacije ne može sprovesti isključivo kao čista birokratska procedura.

Korupcija i konflikt interesa su nedovoljno praćeni u pravosuđu

Odgovornost nosilaca pravosudnih funkcija u sudskoj i tužilačkoj organizaciji podrazumijeva se kao neizostavni element kontrole pravosuđa od strane građana i drugih grana vlasti. Dostupnost, vidljivost i jasnoća procedura, zaštita integriteta nosilaca funkcije kroz princip pretpostavke nevinosti i zaštitni mehanizam od zloupotrebe prijavljivanja, kontrola konflikta interesa i anti-korupcijske inicijative unutar pravosudnog aparata su osnovni elementi borbe protiv zloupotreba sudske i tužilačke funkcije.

U tom smislu potrebno je ojaćati procedure skidanja imuniteta u slučajevima kada za to postoje očigledne okolnosti, što ne smije biti osnov za umanjene imunitetske zaštite nosilaca pravosudnih institucija u odnosu na druge grane vlasti, čime bi pravosuđe bilo degradirano, a nosiocu pravosudnih funkcija diskriminirani u odnosu na druge javne funkcionere.

Izmjene i dopune Zakona o elektronskim medijima su usvojene i njima se zahtijeva da Agencija za elektronske medije preda operativne i finansijske planove i izvještaje Skupštini na odobrenje.

Iako je u Planu aktivnosti navedeno da pomenuti zahtjev podriva nezavisnost Agencije smatramo da ne postoji politička volja da se omogući nezavisnost i samostalnost agencije, i da se što prije mora krenuti u izmjene Zakona o elektronskim medijima. Tim prije što se u istom Zakonu nalaze mnogi nedostaci i u smislu regulacije rada medija i kršenja kodeksa, kao i praćenja rada medija, tj. monitoringa. Smatramo da gotovo ništa nije urađeno po pitanju osnaživanja mogućnosti monitoringa medija na čitavoj teritoriji države. Nepostojanje regulatornog tijela kao i sve dublja podijeljenost i „rat“ koji se vode među medijima, u kojima se krše osnovni principi profesije, nedopustivi su.

GA apeluje da se Vlada postara da pokrene proces medijacije među medijima kako bi se u okviru struke pronašlo rješenje, pokrenula samoregulacija ili u krajnjem uveo medijski Ombudsman. Takođe je neophodno omogućiti normalno tržišno poslovanje medija koje se zasniva na lojalnoj konkurenciji jer su učestale pojave da pojedini mediji plaćaju visoke namete RDCa a određeni, iako su godinama dužnici, nijesu sankcionisani i dalje emituju program na istim osnovama kao i oni koji uredno izmiruju obaveze. Ovim se otvara prostor netrpeljivosti i nezdrave konkurencije koja je ionako osnažena činjenicom da mediji čiji osnivači nijesu matično u Crnoj Gori, krše pravilo obavezne količine sopstvenog programa tj. djelova Zakona koji se odnose na Programске osnove i obaveze, vrijeme emitovanja i sopstvene produkcije.

Nadam se da ćete pokazati da ste javni službenik evropskog profila koji će kritike i sugestije civilnog sektora prihvatiti kao nešto što vam može koristiti i da ćete ih uvažiti kako bi svoj posao obavljali uz sto manje propusta.

Podgorica, 27.01.2013.

Edin Koljenović
GA, koordinator programa dobrog upravljanja

Dostavljeno:

- Ministar VPEI, g. Igor Lukšić
- Predsjednik skupštinskog Odbora za evropske integracije
- Mediji
- Relevantni NVO